

XIV. A titkár felolvassa a választmány által tisztviselőségre és választmányi tagságra ajánlottak névsorát.

Ezek után elnök a közgyűlést a választások tartamára berekeszti s a tisztikai kar visszavonul.

Korelnökké közfelkiáltással báró SPLÉNYI BÉLA választatott meg.

XV. Miután a szavazatok összeszámláltattak, a korelnök a közgyűlést újra megnyitja s a következő eredményt hirdeti ki:

Beadatott összesen 29 szavazat. — Abszolút szótöbbséggel megválasztattak:

Elnökké: SZABÓ JÓZSEF, 26 szavazattal.

Alelnökké: ZSIGMONDY VILMOS, 26 szavazattal.

Első titkárrá: PETHŐ GYULA, 26 szavazattal.

Másodtitkárrá: SCHAFARZIK FERENCZ, 21 szavazattal.

Pénztárnokká: CZANYUGA JÓZSEF, 28 szavazattal.

Választmányi tagokká:

BÖCKH JÁNOS 28,	MATYASOVSKY JAKAB 26,
BRUIMANN VILMOS 28,	ROTH LAJOS 26,
HOFMANN KÁROLY 26,	SEMSEY ANDOR 15,
KRENNER JÓZSEF 20,	SPLÉNYI BÉLA báró 18,
LÓCZY LAJOS 26,	STAUB MÓRICZ 27,

WARTHA VINCZE 21 szavazattal.

A tizenkettedik választmányi tagságra senki sem kapott általános szótöbbséget, ennél fogva a két legtöbb szavazatot nyert jelölt HUNFALVY JÁNOS és SCHMIDT SÁNDOR között újabb szavazás volt megejtendő. — E második turnusban a beadott 22 szavazat közül SCHMIDT SÁNDOR kapott 21 szavazatot s ennél fogva tizenkettedik választmányi taggá SCHMIDT SÁNDOR választatott meg.

XVI. A szavazatok eredményének kihirdetése után az új elnök mind a maga, mind pedig tisztársai nevében köszönetet mond a közgyűlés kitüntető bizalmáért.

XVII. Dr. SZABÓ JÓZSEF jelentést tesz az európai geológiai térkép ügyének jelenlegi állásáról és a STENO emléktáblájára a tavalyi közgyűlésen történt aláírás eredményéről. (L. a jelen füzet 56-ik és 57-ik lapját.)

XVIII. Végül BÖCKH JÁNOS indítványára a Közgyűlés FRANZENAU ÁGOSTON volt másodtitkárnak a társulat ügyei körül kifejtett buzgó működéseért egyhangúlag köszönetet szavaz.

Ezek után elnök a közgyűlést befejezettnek nyilvánítja.

I. SZAKÜLÉS 1883. JANUÁR 3-ÁN.

Elnök: REITZ FRIGYES.

1. Dr. STAUB MÓRICZ: *A fosszil Confervitákról.* Előadó mindenekelőtt a fosszil moszatok ama csoportját jellemzi, melynek a növény-palaeontologusok *Confer-*

vites nevet adtak. Ide számíttatnak mindazon fosszil moszatok, a melyek a mostani édes- és sósvizekben élő Confervákra emlékeztetnek, de a melyek fajilag nem azonosíthatók az élő moszatoknak egyikével sem. Eddigélé 18 ilyen alak lón ismeretessé, köztük egy magyarországi új faj is, a melyet az előadó a Kolozsvár melletti Felek vidékéről, harmadkori márga-palából írt le és egyelőre csak *Confervites* sp. jelzéssel említi föl. SCHIMPER ellenében ismét helyreállítja a frankoniai liaszból való *Confervites Braumianus*, SCHENK fajt, melyet SCHIMPER harasztok gyökérszállainak tartott, holott ezen a jogon még akár 2—3 más *Confervites* fajt is erre a sorsra lehetne juttatni; jogosnak tartja és ajánlja továbbá ama sajátos fajnak az új elnevezését, melyet SIEBER *Confervites* cfr. *capilliformis* néven említi egy csehországi tertiär csiszoló palából s a mely két különböző faj jellemét viseli magán és ennél fogva egyikkel sem azonosítható. Az előadó azt véli, hogy a moszatok eme csoportja a *Chondritek* nagy csoportjából vált ki és nézetének okadatolására azt hozza föl, hogy a legelőbb megjelent Conferviták még nagyon is emlékeztetnek a *Chondritek*re, a melyek épen akkor, t. i. a harmadkorban haltak ki, midőn az újonnan fellépő Conferviták a fajok nagyobb számával kezdetek szerepelni. Ezek a moszatok rendszertani kétes helyzetöknél fogva stratigraphiai czélokra nem alkalmasok, de figyelmet érdemelnek kőzetalkotó természetök okán, a melyre legelőször COHN hívta fel a figyelmet. E növények a szénsavas vizekből a szénsavat saját táplálkozásukra kiválasztják s ily módon a szénsavas meszet leülepedésre kényszerítik. Ily módon magyarázta ki COHN F. a római Campagnában tömegesen előforduló travertin, LUDWIG R. a Rajna vidékén előforduló mészpadok, JENTZSCH pedig a szászországi diluviumban található lőszbábok nagy részének keletkezését.

2. DR. SCHAFARZIK FERENCZ *A földrenyési bizottság eddigi (1882. évi) működéséről* tett jelentést. (Előterjesztése a legközelebbi füzetek egyikében fog megjelenni.)

3. KALECSINSZKY SÁNDOR: *Egy göbniczbányai chalkopyrit mennyiségi elemzésének* eredményeit mutatta be. (L. a jelen füzet 55-ik lapján.)

4. DR. SZTERÉNYI HUGÓ: *Krassó-szörénymegyei eruptiv-kőzetekről*. Ó-Sopot és Dolnja-Ljubkova községek közt nagyszámu eruptiv-kőzet fordul elő, a melyekből BÖCKH JÁNOS úr, a m. kir. földtani intézet igazgatója 1880-ik évi fölvételei alkalmával nagyobb sorozatot gyűjtött és gyűjteményének egy részét szives volt az előadónak tanulmányozás és feldolgozás végett átengedni. A *Földtani Közöny* 1880. évi folyamában megjelent «*Szörénymegyei eruptiv kőzetek*» czimű értekezésében előadó többek között a Pattasch, Lapusnyisel és Prigor mellett előforduló eruptiv kőzeteket már mint *trachytokat* írta volt le, jóllehet biztos korviszonyuk nem volt megállapítható; hanem petrographiai indokok mellett főtámpontul szolgáltak az Almás harmadkori medenczéjében, nevezetesen pedig a Slatinik völgyben, eredeti helyen talált biotitos trachyttufák. Ez a körülmény már akkoriban arra a sejtelenre adott okot, hogy idővel talán ezen a vidéken kisebb-nagyobb kibukkanások a trachytok főtömegének feltalálására fognak vezetni. Ez a sejtelen BÖCKH igazgató úrnak még ugyanazon évi (1880) felvételei alkalmával beteljesült. Ő ugyanis Ó Sopottól délre gneiszban több mint egy mérföldnyi hosszúságban azideig tökéletesen ismeretlen krétakorú lerakodást fedezett föl, melyet több helyen eruptiv kőzetek törnek keresztül; ezeknek korviszonya tehát nyilvánvaló, azaz a kitörés a harmadkorban következhetett be, még pedig a földpát chronologiai jelen-

tőségét is tekintetbe véve, talán nem is a legalsó harmadkorban, s így ezek a kőzetek trachytoknak tekintendők. Az egyes kitéréseket összekötve, majdnem egyenes vonalat kapunk, melynek éjszaki folytatásába esnek a fentebb már említett trachytok, valamint a dr. POSEVITZ által Bánia és Gerbovetz vidékéről tonalitnak, illetőleg az előadó által dioritnak meghatározott kőzetek. A diorit elnevezés akkoriban nagyon is igazolva volt, minthogy korviszonyairól csak annyit tudtunk, hogy kristályos palákban és gneiszban ülnek s így közel esett a régibb eredet gondolata. Szemesés kifejlődésük, valamint ásvány-associációjuk legközelebb a diorit csoportjába helyezte e kőzeteket. Déli folytatásukat képezik Dolnja-Ljubkova felé az Oravicza-völgy mindkét oldalán a gneiszban fellépő kitérések, melyek legalsóbbjairól dr. TIETZE bécsi geolog 1872-ben tett említést és a honnan az előadó maga is gyűjtött a mult nyáron anyagot.

Az Ó-Sopot s Dolnja-Ljubkova közötti területen összesen vagy 47 kisebb-nagyobb eruptiót számlálhatni. Ezek anyagra nézve, helybeli jelentőségű eltérésektől eltekintve, mind megegyezők. Földpátjuk kivétel nélkül *Andesin-Labradorit* s a többi elegyrészek fellépése szerint az összes vizsgált kőzetek három csoportba oszthatók: 1. Biotit-Andesin-Kvarcz-Trachyt; 2. Biotit-Amphibol-Andesin-Kvarcz-Trachyt, Augit tartalommal vagy anélkül; 3. Amphibol-Andesin-Kvarcz-Trachyt Augittal vagy anélkül. Fokozatos átmenetek is léteznek egyikből a másikba. Kiemelendő a földpátnál annak gyönyörű zónás szerkezete; az amphiboluál pedig az igen érdekes ikerképződések, melyek ily szépen s változatosan más kőzetnél még alig ismeretesek. Végre ezen normál állapotú trachytokkal kapcsolatban a Pojana Santzáról egy typosus zöldkő-módosulatot ír le az előadó.

5. Az előadásokat megelőzőleg jelentette a titkár, hogy a rendes tagok sorába leendő fölvételre hatan ajánltnak:

Dr. ILOSVAY LAJOS, műegyetemi helyettes tanár Budapesten; ajánlja dr. PETHÓ GYULA. — KOCsis JÓZSEF, végzett tanárjelölt Budapesten; ajánlja dr. SCHAFARZIK FERENCZ. — LOCZKA JÓZSEF, a m. nemz. muzeum ásványtári osztályának segédjére (vegyszerje) Budapesten; ajánlja LÓCZY LAJOS. — Dr. PILLITZ VILMOS, műegyetemi magántanár Budapesten; ajánlja dr. WARTHA VINCZE. — REDL GUSZTÁV, rajztanár Tapolezán; ajánlja dr. SCHAFARZIK FERENCZ. — TÖRZS KÁLMÁN, gyógyszerész Szikszón; ajánlja dr. PETHÓ GYULA. Mind a hatan egyhangú megválasztattak.

II. SZAKÜLÉS 1883. FEBRUÁR 7-ÉN.

Elnök: SZABÓ JÓZSEF.

1. Dr. SZABÓ JÓZSEF: *Amerika első Nummulitjeiről.* Eddigelé kénytelenek voltunk azt mondani, hogy Észak-Amerikában Nummulitek nem fordulnak elő, mert az időnként Nummuliteknek mondott kővületek mind Orbitoideknek bizonyultak. A dolog azonban megváltozott. Philadelphian létem alatt az ottani természettudományi Akadémiában találkoztam a miskolci születésű HEILPRIN ANGELÓ-val, a geológia tanárával, ki engem azzal a hírrel lepett meg, hogy ő

valódi Nummulitot határozott meg Florida nyugati partjairól beküldött fehér morzsalékos mészkőben. Példányokat mutatott, de sőt kérésre adott is belőlök nehányat, a melyeket ezennel van szerencsém bemutatni.

Visszatérésem után meghatározásának eredményét kinyomatta s egy külön példányt abból meg is küldött. „*On the Occurrence of Nummulitic deposits in Florida and the Association of Nummulites with a Fresh-Water Fauna*” by ANGELO HEILPRIN, Philadelphia 1882.

A Nummulit-példány igen jó állapotban van, a kamarák keresztmetszete tisztán kivehető, de mivel valóságos Nummulitokkal nem hasonlítható össze, csak annyit mond, hogy a pyreneusi eocén némely fajához közel áll és általában a *Nummulites plicatae* csoportjába tartozik, de hogy új faj-e vagy sem, azt határozottan nem mondhatja ki. Egyelőre tehát ajánlatosabbnak tartja *Nummulites Willcoxi*-nak elnevezni.

Reményem, hogy HANTKEN úr, kire különösen gondoltam, midőn e példányokat kértem, a kívánt tájékoztatást e részben meg fogja adni.

Megjegyzendő még erről a Nummulitról, hogy az fiatalabb, különösen pliocénnek tartható édesvízi kagylókkal fordul elő, annak tehát régiebb, de eddig fel nem talált rétegéből kellett kiválnia, mely Florida nyugati partján a tenger színe alatt terülhet el, a hullámok alatt kiszabadulván, főlebb tolatott és összekeveredett az oda mosott felső édesvízi puhányokkal, a melyek pliocénkoriaknak tartatnak.

2. INKEY BÉLA: *A nagyági glauch-képződményekről.* Előadó megismerteti a nagyági bányákban előforduló breccia-teléreket, a melyeket ott a bányászok *glauch*-nak neveznek. A legkülönbözőbb vastagságú és igen szabálytalan hálózatot képező hasadékokat feketésszürke kemény agyagnemű alapanyag, a mellékkőzetnek számos szögletes töredékeivel tölti be. A glauchok mind a zöldkő-trachyton, mind a közbeékelte üledékes harmadkori kőzeteken keresztülörttek; az érczteléreknél azonban minden esetben régiebbek. A mellékkőzethez és az ércztelerekhez való viszonyuk, valamint töredékeik minősége sok érdekes vonatkozást mutat, melyeknek gondos megfigyelése a bányaművelésre nézve is bír jelentőséggel. A nagyági *glauch*-hal azonos a verespataki *glamm*, nemkülönb. előfordul Zdraholez, Rudabánya, Vulhoi és Offenbánya bányáiban. Dr. HOFMANN Nagybánya vidékén, ú. m. Kapnik, Felsőbánya, Turcz és Bikkszád bányahelyeken talált valóságos glauchot, dr. TIETZE EMIL pedig Tenka bányában, Szerbiában.

Az irodalom többször említi a glauchot, p. o. GRIMM, COTTA, HÖFER, POZSEPNY és TIETZE közleményeiben. Keletkezését HÖFER, POZSEPNY és TIETZE iparkodtak megmagyarázni; az első eruptív kőzetnek tekinti, a mi határozottan téves; POZSEPNY régebben iszapvulkáni működés terményének nézte, újabban pedig az angol *dowky* nevű telérek analogiájára felülről betöltött hasadékoknak gondolja; TIETZE végre a harzi „*Gangthonschiefer*”-re hivatko zván, vetődésfolyamatokra vezetí vissza a glauch keletkezését. Előadó POZSEPNY régiebb nézetéhez csatlakozik: szerinte a glauch-képződés a nagy trachyt-eruptió tektonikai utó-játéka; a hasadékképződés a megszilárdult új trachythegység fokozatos megülepedésének következménye és az iszapos anyagnak erőszakos benyomulása a talajvizek zavart viszonyai folytán képződő földalatti víz- és iszapmedencék által volna magyarázható. Mindenesetre a glauchok a teléreképződésnek egy külön nemét

mutatják, mely valószínűleg még sok vulkáni vidéken lesz kimutatható és melynek megkülönböztetésére a nagyági tájszó alkalmasnak látszik.

Az előadás egy részlete azon nagyági monographiának, melyet az előadó a kir. magy. természettudományi társulat megbízásából írt. A glauch természetéről szóló fejtegetéseket számos rajz és közetpéldány bemutatásával illusztrálta.

Dr. SZABÓ JÓZSEF megjegyzi INKEY előadására, hogy Izland szigetén szintén ismernek hasonló glauchszerű kőzetet, a melynek a létrejöttét azonban ott sem lehet általános csuszamlásnak tulajdonítani, hanem ott is egy olyan vulkáni iszapnak felel meg, melynek kitörése az érczelérek képződését megelőzte. SZABÓ kiemeli továbbá a bemutatott rajzok tanulságos voltát, de szükségesnek tartaná, hogy a szóban forgó glauch chemiai és górcsövi úton is megvizsgáltságát.

Erre INKEY kijelenti, hogy a glauchot górcsövileg már meg is vizsgálta, s hogy benne sok agyagos pelyhes folton kívül ép ásványokat, földpátot vagy egyebeket nem talált; de igen gyakori benne a mellékkőzetből származó törmelék.

3. BERNÁTH JÓZSEF: *A Kelenföldön (Buda határában) eszközölt új földfúrásokról.* A budapest-pécsi új vasút építése alkalmával a Kelenföldön és ennek szomszédságában több helyen kutat fúrtak, hogy a pályaudvar szükségletére és legkivált a mozdonyok számára elegendő mennyiségű vizet nyerjenek. Vízet bőségesen kaptak ugyan minden kútban, de ez minőségénél fogva nem volt alkalmas a mozdonyok táplálására, minthogy jelentékeny kazánkövet hagyott hátra. Az első kutat fúrták az indóház udvarán, a másodikat a promontori út mellett, a Buda-promontori határárokban; a harmadikat ugyanazon árokban, de csak 30 méternyi távolságban a Duna partjától, a negyediket pedig közvetlenül a Duna partján. A furás alatt pontosan följegyzett rétegsorozatból — mely főleg agyagból, tállyagból, ezeknek homokos módosulataiból és kavicsrétegekből áll — kitűnik, hogy a rétegek az első furástól keletre, azaz a Duna felé dőlnek, innét azonban különösen a mélyebbek a harmadik kút felé emelkednek és így egy földalatti hátat — egy vízválasztót — alkotnak a keserűvíz medenczéje és a Duna édesvize közt. Ez a körülmény arra utalna, hogy a keserűvízforrások védterülete egészen ideig terjesztessék ki. Végül megjegyzi előadó, hogy kívánatos lenne a furási próbákat szakember által geológiai szempontból megvizsgáltatni.

4. KALECSINSZKY SÁNDOR: *A rozsnyói vasas ásványvíz mennyiségi elemzése.* (A legközelebbi füzetben egész terjedelmében meg fog jelenni.)

5. Dr. PETHŐ GYULA: *Néhány őslénytani adat a cserevizi felső krétarétegeket illetőleg.* Előadó a mult nyáron Dr. KOCH ANTAL egyetemi tanár és SZONTAGH TAMÁS társaságában a Fruska Gora hegységbe tett kirándulását ismertette s gyűjtéseiből néhány nevezetes kőületet mutatott be. (Alkalmilag bővebben ismertetjük.)

I. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS 1883 JANUÁR 3-ÁN.

Elnök: REITZ FRIGYES.

A titkár felolvassa ama bizottság véleményes jelentését, mely a mult deczemberi választmányi ülésből azzal a megbizással küldetett ki, hogy a *Földtani Közönynek* a magyar kir. földtani intézettel közösen leendő kiadá-

sára nézve, ezzel kapcsolatban a *Földtani Értesítő* megszüntetésére, szerkesztő bizottság alakítására és az írói tiszteletdíjak életbeléptetésére nézve részletes javaslatot terjeszsen a mai választmányi ülés elé. — A választmány a bizottság jelentését átalánosságban elfogadja. A részletekre nézve hosszabb eszmecsere fejlődött, melynek folyamán a földtani intézettel kötendő szövetségre nézve végleges megállapodás jött létre s elhatározatott, hogy az ügy fölülvizsgálás és jóváhagyás végett ajánlólag fog a közgyűlés elé terjesztetni. (L. a közgyűlés jegyzőkönyvében a jelen füzet 68-ik lapján.)

Több folyó ügy elintézése után a titkár előterjeszti a *selmeczi fiókegyesülettől* beérkezett iratokat, u. m. a tagok névsorát, három ülés jegyzőkönyvét és az 1882-ik évi pénztári kimutatást, mely szerint a lefolyt 1882-ik évben bevett a fiókegyesület tagsági díjakból 326 frtot. Ebből levonva a kiadásokat (58 frtot), marad 1882 végén bevételi többlet 268 frt. Ehhez hozzáadva az 1881. évi pénztári maradékot 214 frtot, a fiókegyesület tiszta pénzkészlete 1882 végén 482 frt. — A fiókegyesület 1883-ik évi kiadásokra 68 frt 80 krt irányzott elő, megjegyezvén, hogy az előirányzatba a geológiai fölvételekre fordítandó összeg egyelőre ninesen fölvéve. — A választmány az előterjesztett adatokat tudomásul veszi, de a fiókegyesület ügyében érdemlegesen akkor ohajt tanácskozni, ha PÉCH ANTAL miniszteri tanácsos úr, a fiókegyesület elnökének tájékoztató válasza SZABÓ alelnök úrhoz megérkezik.

Dr. SCHAFARZIK FERENCZ, mint a földrengési bizottság előadója a szakülésen tett jelentés kiegészítéséül előterjeszti a bizottság mult évi számadásait, melyekből kitűnik, hogy a M. tud. Akadémia matematikai és természettudományi bizottságától átvett 300 frt 1882 folytán kevés híján kiadatott. A maradék 31 frt 10 kr., a mely összeg az idénre már kiutalványozott 150 frttal együtt, tehát mindössze 181 frt 10 kr., képezi a bizottságnak jelenlegi pénzkészletét.

II. VÁLASZTMÁNYI ÜLÉS 1883 JANUÁR 21-ÉN.

Elnök: Dr. SZABÓ JÓZSEF.

A választmány legnagyobbrészt a január 24-én tartandó közgyűlés ügyeivel és előkészítésével foglalkozott s több folyóügyet intézett el.

Elnök bemutatta PÉCH ANTAL miniszteri tanácsos úrnak a selmeczi fiókegyesület ügyében hozzá intézett levelét, mely részletes felvilágosítást ad a fiókegyesület működéséről és maga elé tűzött feladatáról. — Öröndetes tudomásul vétetik s a fiókegyesület fentartása a jövő évre is ajánlatni fog a közgyűlésnek.

A titkár előterjeszti, hogy a selmeczi fiókegyesület 1883-ra kilencz tagot ajánl megválasztásra, a kik : FALLER KÁROLY, bányásziskolai tanár, NICKL JÁNOS, akadémiai segédtanár, CHLAVACEK KORNÉL, k. bányatiszt, RÁKÓCZY SAMU, k. b. mérnöksegéd, GIANONE VIRGIL, MUZSNAY FERENCZ, FISCHER SAMU, GLASEL NÁNDOR, HOFFMANN RICHARD, bányászakadémiai hallgatók Selmeczbányán.

Mindannyian egyhangulag megválasztatnak, megjegyezvén, hogy az új tagok okleveleinek a díja bekérendő és továbbá, hogy olyan tagok, a kik az anyatársulatnak nem tagjai, a fiókegyesület névsorában nem szerepelhetnek.

Végül elhatározza a választmány, hogy a *Földtani Közöny* egy-egy évi folyamának előfizetési ára ezentúl 5 frt legyen.